

En hyllning av Kexi – Tornedalens förste skald

Kransnedläggningen vid minnesstenen i Korva.

Foto: Sören Skogsdal

ÖVERTORNEÅ

Skalden Antti Kexi firades i sin hemby Korva, 400 år efter sin födelse.

Antti Mikkelinpoika Keksi (Anders Mickelsson Kexi, 1622 – 1705), Tornedalens förste skald, hyllades i Korva norr om Övertorneå för två helger sedan. Detta på den kulle där han levde och diktade under 1600-talet.

Av Kexi, som bara behärskade finska språket och inte var skrivkunnig, finns bara två dikter bevarade. Dels den mer kända skildringen av den våldsamma islossningen i Tornedalen år 1677 som likt en syndaflod sopade bort en stor del av byggnaderna längs älven, dels en smädesdikt om prästen Nicolaus. Texterna skrevs ner drygt 100 år senare och först år 1829 trycktes dikten i Uleåborg.

Festtalaren vid jubileet, Bengt Pohjanen, betonade hur svårt det är att veta exakt hur originalet löd eftersom dikten, som är på kalevalamått, säkert förändrats en del under den muntliga traderingen. Rytym, rim och ordval kan ha tagit skada, och därför blir också översättningar till svenska svåra. Pohjanen menade att särskilt kvädet om prästen Nicolaus varit mycket problematiskt, så hans svenska version blev mer av en tolkning.

Pohjanen var som vanligt i högform och väldigt engagerad i ämnet. Trots en del avvikelser just då, som det hemska dådet mot Salmon Rushdie och besvären med att översätta Aniara till Meänkieli, fängslade han sina intresserade åhörare.

Den andra huvudtalaren, Övertorneå forskarförenings ordförande Thomas Wahlberg, född och uppvuxen i Korva, berättade hur det på 1600-talet såg ut i det glest befolkade området, vilka gårdarna i och kring Korva var, samt hur Kexi och hans familj levde på 1600-talet.

Kexi var bonde och indelt soldat, hade en del förtroendeuppdrag i socknen, var inblandad i en del rättegångar och hade ekonomiska problem. När han avled hade han bara 15 öre i tillgångar.

Trubaduren Bo Lindberg sjöng därefter delar av Kexis kväde om islossningen 1677, detta till en något monoton melodi från 1700-talet som sånggruppen J.P.Nyströms använde i slutet på 1900-talet. Melodin fungerade perfekt, man kunde höra alla orden i kvädet.

Lindberg, liksom de två talarna, växlade elegant mellan svenska och meänkieli/finska, så att även gästerna från finska sidan kunde hänga med. Kexis kväde har blivit mer och mer känt och viktigt för den tornedalska identiteten, vilket märktes under festdagen.

400-års jubileet över Antti Mikkelinpoika Keksi avslutades med en kransnedläggning vid minnesstenen från år 1955.

Sören Skogsdal NSD 2022-08-23